

بیانات مقام معظم رهبری در خصوص افزایش جمعیت

۱- بیانات مقام معظم رهبری در حرم مطهر رضوی

فرهنگ از اقتصاد هم مهم‌تر است. چرا؟ چون فرهنگ، به معنای هوایی است که ما تنفس می‌کنیم؛ شما ناچار هوا را تنفس می‌کنید، چه بخواهید، چه نخواهید؛ اگر این هوا تمیز باشد، آثاری دارد در بدن شما؛ اگر این هوا کثیف باشد، آثار دیگری دارد. فرهنگ یک کشور مثل هوا است؛ اگر درست باشد، آثاری دارد. الان درباره‌ی تولید داخلی حرف می‌زدیم؛ اگر بخواهیم مصرف تولیدات داخلی به معنای واقعی کلمه تحقق پیدا کند، باید فرهنگ [مصرف] تولید داخلی در ذهن مردم جا بیفتد؛ اگر بخواهیم مردم اسراف نکنند، بایستی این باور مردم بشود؛ این یعنی فرهنگ. فرهنگ یعنی باورهای مردم، ایمان مردم، عادات مردم، آن چیزهایی که مردم در زندگی روزمره با آن سر و کار دائمی دارند و الهام‌بخش مردم در حرکات و اعمال آنها است؛ فرهنگ این است؛ این پس خیلی اهمیت دارد. مثلاً در حوزه‌ی اجتماعی، قانون‌گرایی — که مردم به قانون احترام بگذارند — یک فرهنگ است؛ تعاون اجتماعی یک فرهنگ است؛ **تشکیل خانواده و ازدواج یک فرهنگ است؛ تعداد فرزندان یک فرهنگ است؛ اگر در این چیزها بینش مردم و جهت‌گیری مردم جهت‌گیری درستی باشد، زندگی در جامعه جوری خواهد شد؛ اگر خدای ناکرده جهت‌گیری غلط باشد، زندگی جوری دیگری خواهد شد؛** خدای ناکرده به همان بلایی مبتلا خواهیم شد که امروز کشورهایی که خانواده را و بنیان خانواده را ویران کردند و شهوات را به راه انداختند — **وَاتَّبِعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا** — به آن سرنوشت دچار شدند ۱/۰۱/۱۳۹۳

۲- بیانات مقام معظم رهبری در جلسه تبیین سیاست‌های اقتصاد مقاومتی

در متنی که ما ابلاغ کردیم، در مقدمه این سیاستها چهار نکته‌ی اصلی را به‌عنوان انگیزه و عامل تهیه‌ی این سیاستها ذکر کردیم، این چهار نکته را من اینجا تکرار می‌کنم: یکی اشاره‌ی به ظرفیتهای فراوان مادی و معنوی کشور بود؛ در مقدمه‌ی ابلاغ شده‌ی در این سیاستها به این اشاره کردیم، این بسیار مسئله‌ی مهمی است، ظرفیتهای کشور خیلی وسیع است؛ خیلی از ماها آگاه نیستیم به گستره‌ی این ظرفیتهای عجیب، یا به اهمیت آن توجه نداریم؛ میدانیم، آمارها دستان هم هست [توجه نمی‌کنیم]. بعضی از مسئولین این جورند، آمارها را دارند، [اما] اهمیت آمارها مورد توجه آنها قرار نمی‌گیرد؛ حالا از باب مثال نیروی انسانی که من قبلاً هم یک اشاره‌ای کردم. ما الان از لحاظ نیروی انسانی و از جهت دارا بودن نیروی جوان در بهترین وضعیتی؛ یعنی الان بیش از ۳۱ درصد جمعیت ما بین پانزده سال تا بیست‌ونه سال سن دارند؛ این وضعیت عالی است، فوق‌العاده است. **البته اگر آنچه من مکرر توصیه کردم در مورد نسل، مورد توجه قرار نگیرد، این امتیاز را در آینده‌ای نه‌چندان دور از دست خواهیم داد؛ سیاستهای نسل هم ان‌شاءالله ابلاغ**

خواهد شد، آنها هم در دست تهیه است. فعلاً این جوری است وضع ما: بیش از ۳۱ درصد جوان داریم؛ ۲۵ برابر اول انقلاب دانشجو داریم - جمعیت کشور از اول انقلاب تا حالا دو برابر شده، جمعیت دانشجو ۲۵ برابر شده؛ یعنی ما از صد و بیست هزار رسیده ایم به چهار میلیون و صد هزار؛ این چیز مهمی است، خیلی حادثه‌ی عظیمی است؛ هم این رشد مهم است، هم این دارایی‌ای که فعلاً داریم مهم است - ده میلیون دانش‌آموخته‌ی دانشگاه‌ها داریم؛ شصت و پنج هزار عضو هیئت علمی داریم که بیش از ده برابر آن چیزی است که در اول انقلاب وجود داشت؛ پنج هزار شرکت دانش‌بنیان داریم که الان هفده هزار متخصص و فعال در این شرکتها مشغول کارند، ببینید این ظرفیتها چقدر مهم است؛ نتیجه این شده که طبق گزارش پایگاه‌هایی که رتبه‌ی علمی کشورها را مشخص میکنند، ما در رتبه‌ی پانزدهم دنیا هستیم - در یک پایگاه رتبه‌ی شانزدهم، در یک پایگاه رتبه‌ی پانزدهم، در این حدود - که اینها البته مال سال میلادی گذشته [یعنی سال ۲۰۱۳] است. این چیز مهمی است. ما در بعضی از رشته‌های علمی، رتبه‌مان از این بالاتر است؛ در بعضی از رشته‌های علمی جزو هفت هشت کشور [اول] دنیا و در بعضی جاها جزو چهار پنج کشور اول دنیا قرار داریم. این آن زیرساخت اساسی است: نیروی انسانی ۲۰/۱۲/۱۳۹۲.

۳- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی

ما باید این را بدانیم چه کار داریم میکنیم. یعنی واقعاً این آسیبها را بفهمیم. مسئله‌ی جمعیت. یکی از خطراتی که وقتی انسان درست به عمق آن فکر میکند، تن او میلرزد، این مسئله‌ی جمعیت است؛ که من به آقای دکتر هاشمی هم به‌نظرم یک جمله‌ی کوتاهی گفتم، با آقای دکتر روحانی هم مفصل صحبت کردیم؛ مسئله‌ی جمعیت را جدی بگیرید؛ جمعیت جوان کشور دارد کاهش پیدا میکند. یک جایی خواهیم رسید که دیگر قابل علاج نیست. یعنی مسئله‌ی جمعیت از آن مسائلی نیست که بگوییم حالا ده سال دیگر فکر میکنیم؛ نه، اگر چند سال بگذرد، وقتی نسلها پیر شدند، دیگر قابل علاج نیست. ۱۹/۰۹/۱۳۹۲

۴- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار اعضای همایش ملی «تغییرات جمعیتی و نقش آن در تحولات مختلف جامعه»

مسئله‌ی جمعیت که بجد هم مورد بحث و اختلاف نظر در جامعه است، مسئله‌ی بسیار مهمی است. بلاشک از نظر سیاست کلی کشور، کشور باید برود به سمت افزایش جمعیت؛ البته به‌نحو معقول و معتدل. همه‌ی اشکالات و ایرادهایی که وارد میشود - که بعضی از اشکالاتی را هم که مطرح میکنند ما دیده‌ایم - قابل برطرف شدن و قابل پاسخ دادن است.

آنچه مهم است این است که کشور ما با ظرفیت طبیعی و با ویژگی جغرافیای سیاسی خود احتیاج دارد به یک جمعیت بیشتر؛ علاوه بر این -همان طور که قبلاً هم گفته‌ایم- مسئله‌ی نمای جوان برای کشور یک مسئله‌ی اساسی و مهم و تعیین‌کننده است. آن طوری که اهل علم و اهل تحقیق بررسی کرده‌اند و جوانب قضیه را ملاحظه کرده‌اند و آمارها را مورد مذاقه قرار داده‌اند، ما اگر چنانچه با این شیوه‌ای که امروز داریم حرکت میکنیم پیش برویم، در آینده‌ی نه‌چندان دور، یک کشور پیری خواهیم بود که علاج این بیماری پیری هم در حقیقت در دسترس نیست؛ حالا نه [اینکه] در دسترس ما نیست، [بلکه] در دسترس هیچ کس نیست؛ یعنی امروز کشورهایی که در دنیا دچار پیری شده‌اند و قدرت «زاد و ولد» خودشان را از دست داده‌اند، به دشواری میشود گفت که راه علاجی برای حلّ این مشکل دارند. ما هم طبعاً با همین مشکل مواجه خواهیم شد؛ و نباید بگذاریم به اینجا برسد. البته مبانی اسلامی و تفکر اسلامی در زمینه‌ی جمعیت و افزایش جمعیت و با توجه به وضع جغرافیای سیاسی منطقه و کشور جمهوری اسلامی یک چیزهای روشن و واضحی است...

...همایشی که آقایان گذاشتید، به نظر من جزو کارهای بسیار خوب است. یعنی ما نمیخواهیم این قضیه را با شعار و با «صلوات بفرستید تمام بشود» و مانند اینها پیش ببریم؛ میخواهیم مسئله به شکل عمیق و علمی حل بشود؛ گره‌های ذهنی‌ای که وجود دارد باز بشود، حقیقت قضیه روشن بشود و به اعتقاد من ما میتوانیم این کار را بکنیم؛ یعنی متفکرین ما و صاحبان دانش مرتبط با مسئله‌ی جمعیت - در هر بخشی از بخشها - میتوانند در این زمینه منطق صحیح و قابل قبولی را ارائه کنند. این همایش البته قدم اول است، یعنی قدم ابتدایی است، [اما] از گذاشتن قانون به نظر من مهم‌تر است؛ چون فرهنگ‌سازی در این مسئله مثل خیلی از مسائل دیگر اجتماعی، حرف اول را میزند؛ باید فرهنگ‌سازی بشود که متأسفانه امروز این فرهنگ‌سازی نیست، تعطیل است؛ با اینکه حالا گفته‌شده، ما هم گفته‌ایم، دیگران هم گفته‌اند، در مجلس هم مطرح شده، بعضی‌ها هم کم و بیش اینجا و آنجا بحث میکنند، لکن کار فرهنگی به معنای صحیح انجام نگرفته. به نظر من این کار شما کار خوبی است، کار مناسبی است؛ منتها اکتفا نکنید به اینکه یک میزگردی تشکیل بشود و سخنرانی‌ای گذاشته بشود و بعد مثلاً تعدادی مقاله چاپ بشود؛ اینها کارهای لازمی است، اما ناکافی است؛ بایستی از امکاناتی که در کشور وجود دارد استفاده کنید، فکر را در کشور بگسترانید؛ آن وقت فکری هم که گسترش پیدا میکند، باید فکر عمیق و اساسی و منطقی و قانع‌کننده برای هر کسی باشد؛ بنابراین باید کار بشود روی این مسئله که لابد آقایان این کار را کرده‌اید. من معمولاً وقتی گروه‌ها و افرادی دنبال این هستند که مثلاً یک گردهمایی و همایشی را ترتیب بدهند، همیشه سفارش میکنم، میگویم شما آمد را نزدیک قرار ندهید؛ یعنی فرصت قرار بدهید برای اینکه بتوانید کار بکنید، تا آنچه بروز میکند در این همایش، یک چهره و نمای مطلوبی داشته باشد، آبرومند باشد. و لابد آقایان این کار را کرده‌اید؛ چون بحمدالله شما اهل فضل و اهل تحقیق هستید و مؤسسه‌ی شما، مؤسسه‌ای است که سابقه‌ی خوبی در این زمینه‌ها دارد؛ لکن کار را به اینجا متوقف نکنید.

جوانب قضیه را بسنجید، ببینید چه چیزهایی است که موجب میشود جامعه‌ی ما دچار میل به کم‌فرزندی

بشود. این میل به کم بودن فرزند، یک عارضه است؛ و آلا انسان به طور طبیعی فرزند را دوست میدارد. چرا ترجیح میدهند افرادی که فقط یک فرزند داشته باشند؟ چرا ترجیح میدهند فقط دو فرزند داشته باشند؟ چرا زن به شکلی، مرد به شکلی پرهیز میکنند از فرزندداری؟ اینها را بایستی نگاه کرد و دید عواملش چیست؛ این عوامل را پیدا کنید، برای علاج این عوامل بیماری‌زا - که به اعتقاد بنده اینها عوامل بیماری‌زا است - متخصصین و صاحبان اندیشه را بخواهید فکر کنند. فرض کنید مثلاً بالا رفتن سن ازدواج؛ خب بلاشک یکی از چیزهایی که باروری را محدود میکند، بالا رفتن سن ازدواج است؛ خب، این یکی از کارهایی است که باید در کشور فکر بشود. چرا سن ازدواج در کشور ما بالا رفته؟ مگر جوان هفده ساله، هجده ساله، نوزده ساله، احتیاج ندارد به اطفاء نیاز جنسی و غریزه‌ی جنسی؟ ما باید به این فکر کنیم. خب، از آن طرف میگویند که اینها خانه ندارند، شغل ندارند، درآمد ندارند؛ ببینیم چگونه میشود کاری کرد که همه‌ی اینها با هم جمع بشود. ما نباید تصور بکنیم که حتماً بایستی یک نفری یک خانه‌ی ملکی داشته باشد، یک شغل درآمدداری داشته باشد، بعد ازدواج بکند؛ نه، *إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ*؛ این قرآن است [که] با ما دارد این جور حرف میزند. یعنی همه‌ی آن گره‌های ذهنی‌ای را که وجود دارد در این زمینه، باید شما باز کنید، یعنی شأن شما و همایشی از این قبیل، این است که بایستی این کار فکری و علمی را بکند؛ یعنی صرفاً بیان فکر، بیان خواست و حتی شعارهایی در این زمینه نباشد. واقعاً کار بشود، کار فکری بشود؛ عوامل کاهش جمعیت و موجبات افزایش جمعیت به نحو مطلوب و با اعتدال متناسب، درست سنجیده بشود، مطرح بشود [تا] اقناع بشوند افکار نخبگان. در این زمینه خب الان عامه‌ی مردم، بعضی‌ها متدینند، بعضی‌ها متعبدند، وقتی گفته میشود، میروند سراغ باروری بیشتر؛ لکن نخبگان جامعه باید قانع بشوند، باید مسئله را قبول کنند؛ اگر نخبگان قبول کردند، کار سهل میشود، کار فرهنگ‌سازی آسان میشود. در این زمینه‌ها ان شاء الله بایستی آقایان تلاش کنید و امیدواریم ان شاء الله موفق باشید....

...بنده همچنان معتقدم کشور ما کشور هفتاد و پنج میلیونی نیست؛ کشور ما کشور صد و پنجاه میلیونی [است]؛ حالا ما دست‌کم را گرفتیم گفتیم صد و پنجاه میلیون؛ بیشتر هم میشود گفت. قطعاً این کشور با این سطح وسیع، با این تنوع آب‌وهوایی، با این امکانات فراوان زیرزمینی، با این استعداد بالقوه‌ی علمی که در این کشور وجود دارد، میتواند یک کشور پرجمعیتی باشد و ان شاء الله خودش هم این جمعیت را اداره کند؛ یعنی همچنان که ما فکر میکنیم که اگر چهار پنج بچه افتاد روی دوش یک خانواده وضع زندگیشان چگونه خواهد شد، فکر این را هم بکنید که این چهار پنج بچه وقتی بزرگ شدند و کاری پیدا کردند و شغلی پیدا کردند چه کمکی میتوانند به پیشرفت کشور بکنند؛ یعنی این را هم باید فکر کرد...

...یک نگاه مقلدانه‌ای به زندگی غربی یا به زندگی اروپایی وجود داشته که به اینجاها منتهی شده و میراث آن به ماها رسیده؛ ما هم در یک برهه‌ای از زمان غفلت کردیم، کاری که باید انجام بدهیم انجام ندادیم. درحالی‌که امروز در [بعضی از] همین کشورهای غربی از کاهش باروری دارند زیان می‌بینند و پشیمانند، و در بعضی از کشورهای غربی مطلقاً کاهش باروری وجود ندارد؛ یعنی خانواده‌های پرجمعیت، مثلاً خانواده‌ی

آمریکایی با ده دوازده بچه، چطور خانواده‌ی ایرانی [که] می‌خواهد از او تقلید کند باید حتماً یک بچه داشته باشد یا دو بچه! که این الان وجود دارد و گزارشها و خبرها از این واقعیت به ما اطلاع میدهد. ان شاءالله که موفق و مؤید باشید.

۵- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مسئولان نظام

آینده‌ی پر امید، یکی دیگر از واقعیتهای کشور است. این نسل جوان خیلی قیمت دارد. من پارسال ماه رمضان همین جا مطلبی را گفتم و خب، مختصری دنبال شد؛ نه به صورت کامل. مسئله‌ی تحدید نسل برای کشور ما خطر است؛ من به شما عرض بکنم. محدود کردن نسل، برای کشور ما یک خطر بزرگی است. ما در منطقه‌ی خطر مبالغ زیادی پیش رفتیم، باید برگردیم؛ میتوانستیم جلوی این کار را بگیریم، نگرفتیم. آنچه که متخصصین و کارشناسان، با نگاه‌های علمی، با دقت علمی بررسی کرده‌اند، ما را به این نتیجه میرساند که با این روند کنونی، کشور در آینده دچار مشکل فراوان خواهد شد؛ کشور دچار پیری عمومی خواهد شد. این تحدید نسل، چیز بدی است. البته شنیدم در مجلس طرحی در حال بررسی است؛ منتها آنطور که برای ما نقل کردند، آن طرح جواب نمیدهد؛ این مقداری که در این طرح دیده شده، جوابگو نیست. مسئولین و علاقه‌مندان و آشنایان با مقتضیات این کار در مجلس، باید توجه کنند و درست انجام دهند. ۳۰/۰۴/۱۳۹۲

۶- بیانات مقام معظم رهبری در مراسم بیست و چهارمین سالروز رحلت حضرت امام خمینی

بنده در دوران پیش از انقلاب، به شهرستانهای مختلف و جاهای گوناگون زیاد سفر میکردم - کمترین نگاهی به مناطق دوردست کشور نمیشد؛ اما امروز خدمات گوناگون در سرتاسر کشور گسترده است؛ در شهرهای دوردست، در روستاهای گوناگون. امروز معنا ندارد که کسی بگوید فلان جا از نیروی برق یا فرضاً از زیرساختهای جاده و امثال اینها محروم مانده است. آن روز اگر یک نقطه‌ای در نقاط دوردست برخوردار بود، مایه‌ی تعجب بود؛ امروز عکسش مایه‌ی تعجب است. آن روز در جمعیت سی و پنج میلیونی کشور، قبل از انقلاب، صد و پنجاه هزار دانشجو بود؛ امروز جمعیت شده است دو برابر، تعداد دانشجو شده است بیست برابر، بلکه سی برابر؛ این یعنی توجه به علم. کثرت دانشجویان، کثرت اساتید، کثرت دانشگاه، قابل توجه است. در هر شهر دورافتاده‌ای، یکی، دو تا، پنج تا، گاهی ده تا دانشگاه وجود دارد. آن روز استانهائی وجود داشت که تعداد دبیرستانهایش به عدد انگشتان دو دست نمیرسید؛ امروز در همان استانها، در هر شهرش، چند دانشگاه، گاهی چندین دانشگاه وجود دارد. این، حرکت عظیم ملت ایران است که به برکت انقلاب و با همت جوانان و همت مسئولان، در طول این سی و چند سال اتفاق افتاده است؛ اینها حوادث مهمی است. به برکت انقلاب، زیربناهای فراوان در این کشور ساخته شد؛ هزاران کارخانه در این کشور احداث شد؛ کارخانه‌های مادر در این کشور به وجود آمد؛ محصولاتی که با منت باید ذره ذره از بیگانگان می‌خریدیم و تهیه میکردیم، امروز به‌وفور در کشور تولید میشود؛ اینها را باید دید؛ اینها همه به برکت همان سه باوری

است که امام در این ملت تزریق کرد و این باورها را در آنها برانگیخت: باور به خدا، باور به مردم، و باور به خود. ۱۴/۰۳/۱۳۹۲

۷- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از مداحان

یکی از مهمترین وظائف زن، خانه‌داری است. همه میدانند؛ بنده عقیده ندارم به این که زن‌ها نباید در مشاغل اجتماعی و سیاسی کار کنند؛ نه، اشکالی ندارد؛ اما اگر چنانچه این به معنای این باشد که ما به خانه‌داری به چشم حقارت نگاه کنیم، این میشود گناه. خانه‌داری یک شغل است؛ شغل بزرگ، شغل مهم، شغل حساس، شغل آینده‌ساز. فرزندآوری یک مجاهدت بزرگ است. ما با خطاهایی که داشتیم، با عدم دقت‌هایی که از ماها سر زده، یک برهه‌ای در کشور ما متأسفانه این مسئله مورد غفلت قرار گرفت و ما امروز خطراتش را داریم می‌بینیم؛ که من بارها این را به مردم عرض کرده‌ام: پیر شدن کشور، کم شدن نسل جوان در چندین سال بعد، از همان چیزهایی است که اثرش بعداً ظاهر خواهد شد؛ وقتی هم اثرش ظاهر شد، آن روز دیگر قابل علاج نیست؛ اما امروز چرا، امروز قابل علاج است.

فرزندآوری یکی از مهمترین مجاهدتهای زنان و وظائف زنان است؛ چون فرزندآوری در حقیقت هنر زن است؛ اوست که زحماتش را تحمل میکند، اوست که رنج‌هایش را میبرد، اوست که خدای متعال ابزار پرورش فرزند را به او داده است. خدای متعال ابزار پرورش فرزند را به مردها نداده، در اختیار بانوان قرار داده؛ صبرش را به آنها داده، عاطفه‌اش را به آنها داده، احساساتش را به آنها داده، اندامهای جسمانی‌اش را به آنها داده؛ در واقع این هنر زن‌ها است. اگر چنانچه ما اینها را در جامعه به دست فراموشی نسپریم، آن وقت پیشرفت خواهیم کرد. ۱۱/۰۲/۱۳۹۲

۸- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جوانان استان خراسان شمالی

حد زاده و ولد در جامعه‌ی ما چیست؟ من اشاره کردم؛ یک تصمیم زمان‌دار و نیاز به زمان و مقطعی را انتخاب کردیم، گرفتیم، بعد زمانش یادمان رفت! مثلاً فرض کنید به شما بگویند آقا این شیر آب را یک ساعت باز کنید. بعد شما شیر را باز کنی و بروی! ماها رفتیم، غافل شدیم؛ ده سال، پانزده سال. بعد حالا به ما گزارش میدهند که آقا جامعه‌ی ما در آینده‌ی نه چندان دوری، جامعه‌ی پیر خواهد شد؛ این چهره‌ی جوانی که امروز جامعه‌ی ایرانی دارد، از او گرفته خواهد شد. حد زاده و ولد چقدر است؟ ۲۳/۰۷/۱۳۹۱

۹- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار معلمان و اساتید دانشگاه‌های خراسان شمالی

پیشرفت ما در این زمینه‌هایی که مورد علاقه‌ی ما و مجموعه‌ی قشر فرهنگی و علمی کشور است، انصافاً پیشرفت فوق‌العاده‌ای است. یعنی هیچ نباید تردید کنیم که ما میتوانیم. این جلوی چشم همه است. ما در

آغاز انقلاب، حدود صد و هفتاد هزار دانشجو داشتیم، امروز بیش از چهار میلیون دانشجو داریم. در آن زمان، پنج هزار عضو هیئت علمی داشتیم. همان اوائل، بنده خودم یادم هست که این رقم پنج هزار، هی تکرار میشد. بعضی‌ها میگذاشتند میرفتند، که قابل شمارش بود؛ میگفتند آقا یکی کم شد، ده تا کم شد! امروز اعضای هیئت علمی ما بسیار فراتر از اینهاست. خوشبختانه ما ده‌ها هزار اعضای هیئت علمی داریم. امروز دویست دانشگاه جامع در سرتاسر کشور هست، دو هزار دانشگاه و مرکز آموزش عالی در سطح کشور وجود دارد؛ اینها چیزهای کمی نیست. ما همه‌ی اینها را در شرائط تنگدستی انجام دادیم. همین تحریمی که حالا گفته میشود تشدید کردند یا رو به تشدید دائمی است، خب، از اول وجود داشته. ما علاوه‌ی بر این، جنگ هم داشتیم؛ علاوه‌ی بر این، در دورانه‌ی مختلفی کاهش قیمت‌های نفت داشتیم؛ مشکلات فراوان داخلی بر ما تحمیل کرده بودند؛ افزایش جمعیت را داشتیم - جمعیت ما اول انقلاب سی و پنج میلیون بود؛ جمعیت دو برابر شده - همه‌ی این مسائل بوده است؛ در عین حال ما بحمدالله این پیشرفت را پیدا کردیم. ۲۰/۰۷/۱۳۹۱

۱۰-بیانات مقام معظم رهبری در اجتماع مردم بجنورد

یکی از مهمترین موجودی‌های بازارش ما، همین نسل جوان تحصیلکرده است. نسل جوان تحصیلکرده، هم شجاعت دارد، هم امید دارد، هم نشاط و تحرک دارد. من همین جا در داخل پیرانتز عرض بکنم؛ یکی از خطاهائی که خود ما کردیم - بنده خودم هم در این خطا سهیمم - این مسئله‌ی تحدید نسل از اواسط دهه‌ی ۷۰ به این طرف باید متوقف میشد. البته اوّلی که سیاست تحدید نسل اتخاذ شد، خوب بود، لازم بود، لیکن از اواسط دهه‌ی ۷۰ باید متوقف میشد. این را متوقف نکردیم؛ این اشتباه بود. عرض کردم؛ مسئولین کشور در این اشتباه سهیمند، خود بنده‌ی حقیر هم در این اشتباه سهیمم. این را خدای متعال و تاریخ باید بر ما ببخشد. نسل جوان را باید حفظ کرد. با این روند کنونی اگر ما پیش برویم - من چندی پیش هم در ماه رمضان در سخنرانی گفتم - کشور پیر خواهد شد. خانواده‌ها، جوانها باید تولید مثل را زیاد کنند؛ نسل را افزایش دهند. این محدود کردن فرزندان در خانه‌ها، به این شکلی که امروز هست، خطاست. این نسل جوانی که امروز ما داریم، اگر در ده سال آینده، بیست سال آینده و در دوره‌ها و مرحله‌های آینده‌ی این کشور بتوانیم آن را حفظ کنیم، همه‌ی مشکلات کشور را اینها حل میکنند؛ با آن آمادگی، با آن نشاط، با آن شوقی که در نسل جوان هست، و با استعدادی که در ایرانی وجود دارد. پس ما مشکل اساسی برای پیشرفت نداریم. ۱۹/۰۷/۱۳۹۱

۱۱-بیانات مقام معظم رهبری در دیدار کارگزاران نظام

از لحاظ نیروی انسانی، ما هفتاد و پنج میلیون نفر جمعیت داریم؛ این جمعیت عامل خیلی مهمی است. من این را همین جا عرض بکنم؛ جمعیت جوان و بانشاط و تحصیلکرده و باسواد کشور، امروز یکی از

عاملهای مهم پیشرفت کشور است. در همین آمارهایی که داده میشود، نقش جوانهای تحصیلکرده و آگاه و پرنشاط و پرنیرو را می‌بینید. ما باید در سیاست تحدید نسل تجدیدنظر کنیم. سیاست تحدید نسل در یک برهه‌ای از زمان درست بود؛ یک اهدافی هم برایش معین کردند. آنطوری که افراد متخصص و عالم و کارشناسان علمی این قسمت تحقیق و بررسی کردند و گزارش دادند، ما در سال ۷۱ به همان مقاصدی که از تحدید نسل وجود داشت، رسیدیم. از سال ۷۱ به این طرف، باید سیاست را تغییر میدادیم؛ خطا کردیم، تغییر ندادیم. امروز باید این خطا را جبران کنیم. کشور باید نگذارد که غلبه‌ی نسل جوان و نمای زیبای جوانی در کشور از بین برود؛ و از بین خواهد رفت اگر به همین ترتیب پیش برویم؛ آنطوری که کارشناسها بررسی علمی و دقیق کردند. اینها خطایات نیست؛ اینها کارهای علمی و دقیق کارشناسی شده است. اگر چنانچه با همین وضع پیش برویم، تا چند سال دیگر نسل جوان ما کم خواهد شد - که امروز قاعده‌ی جمعیتی ما جوان است - و بتدریج دچار پیری خواهیم شد؛ بعد از گذشت چند سال، جمعیت کشور هم کاهش پیدا خواهد کرد؛ چون پیری جمعیت با کاهش زاد و ولد همراه است. یک زمانی را مشخص کردند و به من نشان دادند، که در آن زمان، ما از جمعیت فعلی مان کمتر جمعیت خواهیم داشت. اینها چیزهای خطرناکی است؛ اینها را بایستی مسئولین کشور بجد نگاه کنند و دنبال کنند. در این سیاست تحدید نسل حتماً بایستی تجدیدنظر شود و کار درستی باید انجام بگیرد. این مسئله‌ی افزایش نسل و اینها جزو مباحث مهمی است که واقعاً همه‌ی مسئولین کشور - نه فقط مسئولین اداری - روحانیون، کسانی که منبرهای تبلیغی دارند، باید در جامعه درباره‌ی آن فرهنگ‌سازی کنند؛ از این حالتی که امروز وجود دارد - یک بچه، دو بچه - باید کشور را خارج کنند. رقم صد و پنجاه میلیون و دویست میلیون را اول امام گفتند - و درست هم هست - ما باید به آن رقمها برسیم. ۰۳/۰۵/۱۳۹۱

۱۲- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مسئولان نظام جمهوری اسلامی ایران

جمعیت کشور، هفتاد و پنج میلیون. البته بنده همین جا عرض بکنم؛ من معتقدم که کشور ما با امکاناتی که داریم، میتواند صد و پنجاه میلیون نفر جمعیت داشته باشد. من معتقد به کثرت جمعیتیم. هر اقدام و تدبیری که میخواهد برای متوقف کردن رشد جمعیت انجام بگیرد، بعد از صد و پنجاه میلیون انجام بگیرد! ۱۶/۰۵/۱۳۹۰